

Horváth Ft. Attila – Németh Andrásné Farkas Gabriella

Intézménytörténetek vizsgálata

Veszprém megye alapfokú és középfokú iskoláinak honlapjain

A szerzők azt vizsgálták, hogy a Veszprém megyei iskolák mennyire tartják fontosnak a saját múltjuk bemutatását a világhálón; mennyire használják ki az internet adta lehetőségeket: vannak-e honlapjaik, és ha igen, milyen intézménytörténeti tartalmakat közölnek, s ezek a bejegyzések mennyire szakszerűek, mennyire hasznosíthatók helytörténeti vonatkozásban. Az iskolák kétharmada rendelkezett önálló honlappal, amely azonban sok formai és tartalmi hiányságot mutatott a vizsgált szempontból. Ahhoz, hogy a honlapokon megjelenő intézménytörténet jól szerkesztett, érdekes és egyben hiteles is legyen, akár a helytörténet számára is hasznosítható, szerencsés lenne, ha egyfajta, szakmai útmutatót kaphatnának az iskolák.

1. BEVEZETÉS

Az iskola nemcsak a jelenben, a jelenével, hanem a múltjával is hat, és nem csupán az intézményben dolgozó személyekre, hanem a szűkebb-szélesebb környezetre is. Ezért nem elhanyagolható, hogy az adott iskola története:

- mennyire föltárt (mélységben, kiterjedtségben, szakszerűségben),
- mennyire nyilvános (milyen módon teszi publikussá az intézmény),
- és mennyire élő (milyen szerepet tölt be a mindennapi nevelés, a tanítás-tanulás folyamatában, illetve mennyire vált a helyi identitás részévé).

Az iskolatörténet, mint a helytörténeti kutatás ága, sokféle elméleti-módszertani problémát vet fel, és ez a kör még tovább bővül az iskolai honlapok elterjedésével. A honlapokon megjelenő iskolatörténeti tartalmak nem jelentik az iskolatörténet külön ágát, de mivel potenciálisan nagyobb nyilvánossággal rendelkezhetnek, mint a nyomtatott (iskolai évkönyvekben vagy más kiadványokban megjelenő) változatok, kiemelt figyelmet érdemelnek. Miközben megállapíthatjuk, hogy az utóbbi időben öröndetesen gyarapodott az iskolatörténeti feldolgozások, forrásközlemények száma, arra is fel kell hívni a figyelmet, hogy a kiadványokkal kapcsolatban helyenként felvetődik a szakszerűség kérdése. Vörös Károllyal egyetértve valljuk, hogy „a helytörténeti kutatás nem alacsonyabb, hanem mélyebb szintű munkát tesz lehetővé – sőt kötelezővé” (Idézi: BÉNYEI 2004). Ezért is érdekes, hogy az iskolák mennyire ápolják múltjukat, milyen formában és milyen szakszerűséggel tárják azt a nyilvánosság elé.

Jelen vizsgálat az iskolatörténet nyilvánosságát kívánta feltárni a Veszprém megyei alapfokú és középfokú intézmények körében. Bár megközelítésünk az iskolatörténeti tartalmakra irányult, fontosnak tartottuk áttekinteni az iskolai honlapok vizsgálatával foglalkozó tanulmányok kutatásunkhoz kapcsolódó momentumait. Megnéztük, hogy az eddigi vizsgálatok milyen elvárásokat állítottak az iskolai honlapokkal szemben, és ebben a rendszerben hol helyezkedik el az intézménytörténet, az iskola múltjának bemutatása.

2. A VIZSGÁLAT BEMUTATÁSA

2.1. A kutatás tárgya

A kiindulásnál megkerülhetetlen, hogy tisztázzuk a kutatás tárgyát, azt, hogy mit értünk iskola alatt. Annál is inkább magyarázatra szorul ez a kérdés, mert az elmúlt két évtizedben a hazai iskolaszervezet több szempontból is jelentős mértékben átalakult. „A változások több szempontból egymásnak ellentmondóak voltak (például korai szelekció megjelenése, illetve a pályaválasztással összefüggő döntéshozatal későbbre tolása) [...] Az új évezredben is a demográfiai tényezők, [...] a jogi szabályozás, a finanszírozás, valamint a tartalmi szabályozás adják meg azokat a kereteket, amelyek a programok struktúráit befolyásolják.” (JELENTÉS, 2006a). Elég, ha a csökkenő gyereklétszám miatti intézményi összevonásokra és intézménybezárásokra utalunk, aminek következtében megszaporodtak az olyan intézmények, amelyek több funkciót is ellátnak.

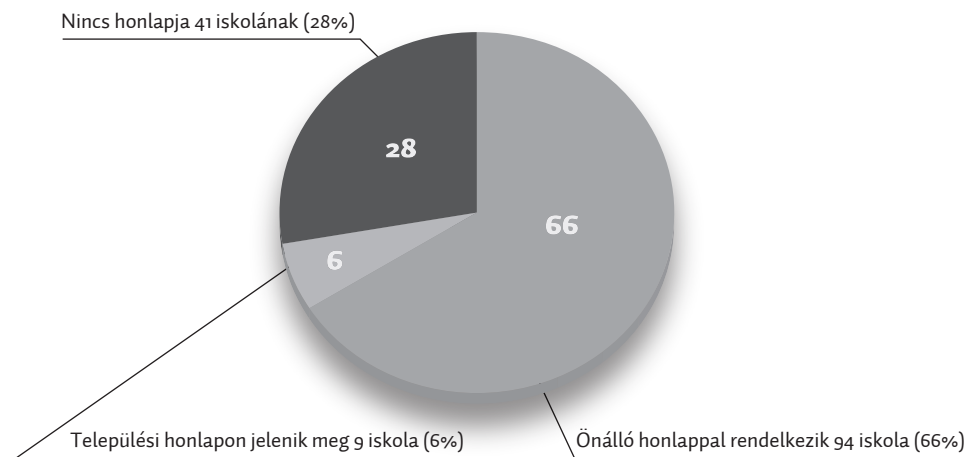
Mi azokat az intézményeket vizsgáltuk, amelyeknek a feladatai között szerepel alapfokú vagy középfokú képzés. A Köznevelési Információs Iroda tanügyigazgatási szakportáljáról gyűjtöttük ki a Veszprém megye területén működő alapfokú és középfokú intézmények adatait. Ezen információk alapján a megyében 144 ilyen intézmény működik. Az iskolák több mint fele (58,3%-a) nemcsak egy köznevelési feladatot lát el. (1. táblázat) Van olyan, amelyik alap- és középfokú oktatást is végez, és akad olyan is, amelyik pedagógiai szakszolgálattal is foglalkozik. Az intézmények kb. 20%-ához óvoda is tartozik, és ugyancsak 20% körül van azoknak a száma, ahol alapfokú művészetoktatás is folyik. Tíz intézmény lát el egyéb, nem köznevelési feladatot is.

1. TÁBLÁZAT: A vizsgált iskolák száma az ellátott feladatok száma szerint		
Ellátott feladatok száma	Iskolák száma	%
1	60	41,7
2	47	32,6
3	15	10,4
4	16	11,1
5	4	2,8
6	2	1,4
Összes iskola	144	100,0

2.2 A minta bemutatása

Veszprém megye 144 alap- és középfokú intézménye közül 94-nél sikerült iskolai honlapcímet összegyűjteni.² Kilenc iskola esetében nem találtunk saját honlapot, de rövidebb-hosszabb bejegyzés olvasható az intézményről a települési honlapon. A 1. ábrán látható, hogy vizsgált iskolák 2/3-a rendelkezik önálló honlappal.

1. ÁBRA: Veszprém megye alap- és középfokú iskoláinak honlappal való ellátottsága

- 2 Az iskoláik honlapjaihoz való hozzáférést a Köznevelési Információs Iroda tanügyigazgatási szakportálja teszi lehetővé. A honlap címét az iskolák feladata aktualizálni, javítani a többi iskolai adattal együtt. Ennek ellenére több esetben találtunk már nem hozzáférhető oldalt. Néhány esetben automatikus átirányítás segített, a többi iskolánál (ahol nem volt jó a honlapcím vagy nem volt feltüntetve) az Internet keresőrendszerét használva értük el az iskolai honlapot.

A továbbiakban azokra az intézményekre fókuszáltunk, amelyek önálló honlappal rendelkeznek. Ezt a csoportot vizsgálva azt találtuk, hogy az iskola típusa szerint jelentős különbség van az intézmények között: a középfokú oktatást is végző intézmények jelentős része (92,7%) rendelkezik önálló honlappal, ezzel szemben az alapfokú iskolák alig több mint felének van internetes megjelenése. A 2. táblázatból az is kitűnik, hogy az alapfokú intézmények között találjuk többségben azokat az iskolákat, melyek a települési honlapon vannak csak jelen.

2. TÁBLÁZAT: A honlappal rendelkező iskolák aránya oktatási szint szerint						
Az iskolának	Alapfokú oktatás (is) folyik az iskolában		Középfokú oktatás (is) folyik az iskolában		Összes iskola	
	n	%	n	%	n	%
nincs honlapja	41*	35,7	2*	4,9	41	28,5
saját honlapja van	66**	57,4	38**	92,7	94	65,3
a települési honlapon elérhető	8	7,0	1	2,4	9	6,3
Összesen	5	100,0	41	100,0	144	100,0

* Két intézményt mindkét típusnál feltüntettünk.

** Tíz intézményt mindkét típusnál feltüntettünk

Ha település szerint tekintjük át az iskolákat, akkor azt találjuk, hogy amíg a községekben működő iskolák alig több mint a felének van önálló honlapja, addig a megyeszékhelyen működő intézmények esetében ez az arány közel 90%. A városi iskoláknak is több mint a háromnegyede rendelkezik saját felülettel a világhálón. Egyfelől ebből az látható, hogy minél előrehaladottabb a városiasodás, annál elterjedtebb az internet használata az iskolák körében. Másfelől az is magyarázza a jelenséget, hogy a középiskolák jelentős része megyeszékhelyen működik, és nagyobb a beiskolázási körzetük, mint általában az általános iskoláknak, ezért alapvető érdekük, hogy minél nagyobb, sokrétűbb fórumot biztosítsanak, hogy minél több csatornán elérjék a célközönségüket.³

*

A mintába kerültek olyan iskolák is, amelyek – az intézmények összevonása következtében – azonos szinten oktató tagintézményeket „tömörítenek”. Több város vonta közös igazgatás alá intézményeit, akár oly módon is, hogy három iskolából kreált egyet. Iskolatörténeti kutatásaink nem terjedtek ki a tagintézmények szintjére, csak a székhelyintézmények vizsgálatát végeztük el.

3 Érdemes lenne feltárni annak az okát is, hogy miért nem él az iskolák egy része (a községben lévőknek közel a fele!) az internet adta lehetőségekkel, holott a Sulinet rendszere ingyenes tárhelyet biztosít minden iskolának.

3. AZ ISKOLATÖRTÉNET NYILVÁNOSSÁGA

3.1. A z iskolai honlapokról

Az elmúlt évtizedben több tanulmány is foglalkozott az iskolai honlapok tartalmi és formai kérdéseivel. Az első lépéseket bemutató elemzés (KÖRÖSNÉ 2000) tartalmi, technikai és designt érintő kérdésekre keresett választ, illetve egy szempontrendszer segítségével értékelte a vizsgált középiskolai honlapokat.

Körösné kiemelte, hogy az iskolák mindig igyekeztek saját arculatot teremteni, és azt a közelebbi-távolabbi környezetükben felmutatni. Az eddigi nyomtatott évkönyvek, értesítők mellett (helyett) az iskola az internet segítségével is igyekszik megismertetni értékeit. Megállapította, hogy a honlap az iskola menedzsmentjének része lett, de kevés helyen folyt átgondolt fejlesztő munka, pedig a leendő tanulókért vívott versenyben fontos, hogy a külvilág mennyit lát az iskola előnyeiből, szolgáltatásaiból. A hivatkozott tanulmány beszámolt arról is, hogy a vizsgált honlapok (N=100) tartalomelemzése is megtörtént, és azt tapasztalták, hogy az iskolák nagyobbik része (75%-a) valamilyen szinten kitért az intézmény történetére is. Ugyanakkor e témában, miként más területen sem használták ki az internetes megjelenés adta lehetőségeket. Ennek az okát a szerző a középiskolai tanárok informatikai alulképzettségében látta, illetve abban, hogy az iskola vezetősége még nem ismerte fel az iskolai honlapok fejlesztésének fontosságát. Továbbá rámutatott arra, hogy a tudás mellett eszközökre is szükség van (KÖRÖSNÉ 2000).

2004-es tanulmányában Lengyel Rózsa szintén középiskolai honlapokat vizsgált, ezek tartalmi elemzését végezte el. A szerző az iskolák által nyilvánosságra hozott információkat témakörök szerint csoportosította és pontozta. Ha egy információ elérhető volt, akkor 1 ponttal jelölte, ha nem, akkor 0 ponttal. Külön kitért az iskolatörténeti bejegyzésekre is, amelyekkel kapcsolatban megállapította, hogy a vizsgált iskolák 90%-a élt a bemutatkozás ezen módjával. A bemutatás színvonalában viszont nagy eltéréseket tapasztalt. Voltak iskolák, amelyek csak formálisan, fél oldalban „letudva” szóltak múltjukról, mások viszont színvonalasan, képekkel illusztrálva jelenítették meg az intézmény történetét (LENGYEL 2004).

Mészáros János és Szatmáry Nóra 2006-ban megjelent közös tanulmánya – az előző két tanulmány eredményeire is támaszkodva – már elvárásokat is megfogalmazott az iskolai honlapokkal szemben. Elvárás az, hogy az iskolai honlap

- minél szélesebb körben informáljon;
- mutasson vonzó képet az iskoláról a külvilág felé;
- legyen naprakész;
- váljék közösségalkotó és -alakító tényezővé;
- tartalmazzon igényes, tanulást segítő, illetve szakmai anyagokat;
- legyen interaktív;
- legyen esztétikus és áttekinthető;
- jelenjenek meg az iskola külső kapcsolatai (hazai és külföldi testvériskolák) is.

Ezek az elvárások nem kis kihívás elé állították és állítják ma is az iskola vezetését, és az iskolai honlapok szerkesztéséért felelős személyeket. A kérdés az, hogyha a honlap készítésének technikai feltételei adottak is, rendelkezik-e az intézmény olyan személyi apparátussal, mely az elvárásoknak megfelelő tudással és – a kivitelezéshez, frissítéshez, karbantartáshoz – elegendő idővel rendelkezik. Az iskolai honlapoknak szem előtt kell tartania az adatvédelmi előírásokat, és az azóta törvényben előírt⁴ kötelező tartalmak megjelentetését is. Ezek tovább nehezítik az elvárásoknak való megfelelést.

A cikk a honlapok tartalmát vizsgálva, három jól elkülöníthető működési területet írt le: az információs, bemutató; a közösségi és a tartalomszolgáltató funkciót. Az iskola múltjára vonatkozó tartalmat az elsőként említett funkcióhoz sorolják. Arról számoltak be, hogy az iskolák kevés kivétellel fontosnak érzik, hogy a képzéssel kapcsolatos tudnivalók mellett az intézmény történetét is publikálják. Ez a szerzők által vizsgált esetek többségében gondos szerkesztői munkával, illusztrációkkal gazdagítva valósul meg, érdekes módon még ott is, ahol a bemutató funkciót szolgáló egyéb tartalmakat kevésbé jó színvonal jellemzi. Ennek okait abban látták, hogy a legtöbb iskolai közösség által fontosnak ítélt tartalomról van szó, illetve az iskolatörténetet feldolgozó dokumentumok általában már az intézmény webes megjelenése előtt is rendelkezésre álltak más műfajú publikációk, munkák formájában; előállításuk, megszerkesztésük tehát nem igényelt különösebb erőfeszítést. (MÉSZÁROS-SZATMÁRY 2006).

Érdeemes megemlíteni, hogy a hivatkozott tanulmányban felsorolt közösségi funkciók interaktív felületei (vendégkönyv, fórumok, chat) bővíthetők további lehetőségekkel, melyek jelen vizsgálatunk honlapjain már előfordulnak. Ilyen például az on-line iskolaújság működtetése, ahol a diákok, tanárok írásai olvashatók. Egyre több honlapon fellelhető az e-napló funkció, mely interaktív felületet teremt az osztálynaplónak (jegyek, hiányzások kezelése), a szülők-pedagógusok információcseréjének (beírások, dicséretetek, meghívók). További lehetőség a kreatív tanulói, pedagógusi tartalmak megjelenítésére a blogolás, a fotótárak, esetleg a saját honlapok bemutatása.

Az új megjelenési formák felvetik annak a kérdését, hogy érdemes lenne a leírt három funkció mellé továbbiakat is felvenni. Hiszen az on-line újságírás, a blogolás, a fotótár, a saját honlap értelmezhető a közösségi funkció keretein belül is, de a felsoroltak mindegyikének lényeges vonása a kreativitás, ami – a fentebb említett funkcióktól – jól elkülöníthető területet jelöl.

Témánk szempontjából azt kívánjuk kiemelni, hogy az iskola életét, történéseit megőrkítő, a különböző funkcióknak eleget tevő honlapok a jövőbeni neveléstörténeti kutatások forrásait jelenthetik, de ehhez elengedhetetlen a (honlap)tartalmak megfelelő archiválása. Ez részben technikai, de legfőbbképpen szemléleti kérdés. Ha az intézmény fontosnak látja önmagát, a munkáját, akkor a mindennapi eseményeket is igyekszik számon tartani, rendszerezni és a lényeges elemeket megőrizni. Így válhat elemezhetővé, hogy az intézmény

4 A 2009. augusztus 31-én életbe lépett 32/2008. - XI.24. OKM rendelet értelmében, minden nevelési-oktatási intézmény köteles az interneten is elérhetővé tenni a törvényben meghatározott adatokat.

napi munkájában hogyan jelennek meg a saját értékei, s hogy teheti ezt mások számára is jól láthatóvá. Az intézménnyel kapcsolatos adatok, események szakszerű dokumentálása nemcsak a jövőbeni kutatás számára fontos, hanem minőségfejlesztési megközelítésből is. A szervezet az önmaga tevékenységére történő figyellel, reflektálással nagyobb figyelmet fordít a „*hogyan lehet jobban működni?*” kérdésére is, amihez elengedhetetlen a saját tevékenység elemzése, lezajlott események, folyamatok újbóli analizálása. Az iskolatörténeti és a minőségfejlesztési szempont összekapcsolása segítheti a honlapok tartalmainak szakszerűbb kezelését és megőrzését.

3.2. A VESZPRÉM MEGYEI ISKOLÁK HONLAPJAI

A jelen tanulmányban vizsgált honlapok igyekeznek megfelelni az előző pontban felvázolt igényeknek. A technikai háttér fejlődése lehetővé teszi, hogy a kezdeti problémák, hiányosságok eltűnjenek, a tartalmak egyre bővüljenek, és gyorsan elérhetővé váljanak. Általános jellemzőként elmondható, hogy a honlapok gazdag képanyagokat is tartalmaznak, általában egy-egy eseményhez kapcsolódva. Az eddigi vizsgálódásokhoz képest új tartalomnak számít, hogy a honlapokon elérhető az iskolai élethez kapcsolódó hanganyagok és videók.

Az iskolák honlapjain már tapasztalható az a felismerés, hogy érzékelik az internetes oldalak szerepét „az iskolák életképességének megtartásában.” (LENGYEL 2004, 4.) Veszprém megye iskolái honlapjaikon keresztül is igyekeznek hatni a belső és külső környezetre: megismertetik értékeiket, hiszen a csökkenő tanulói létszám kiélezte a versenyt az iskolák között.

A vizsgálat alátámasztotta azt a feltevésünket, hogy az iskolai honlapok vonatkozásában előrelépés történt a megyében a szakirodalom korábbi megállapításaihoz képest, de a fejlesztésben még sok tennivaló van hátra. Ez a megállapítás igaz az általunk részletesebben vizsgált – az iskolatörténethez kapcsolódó – tartalmakra is.

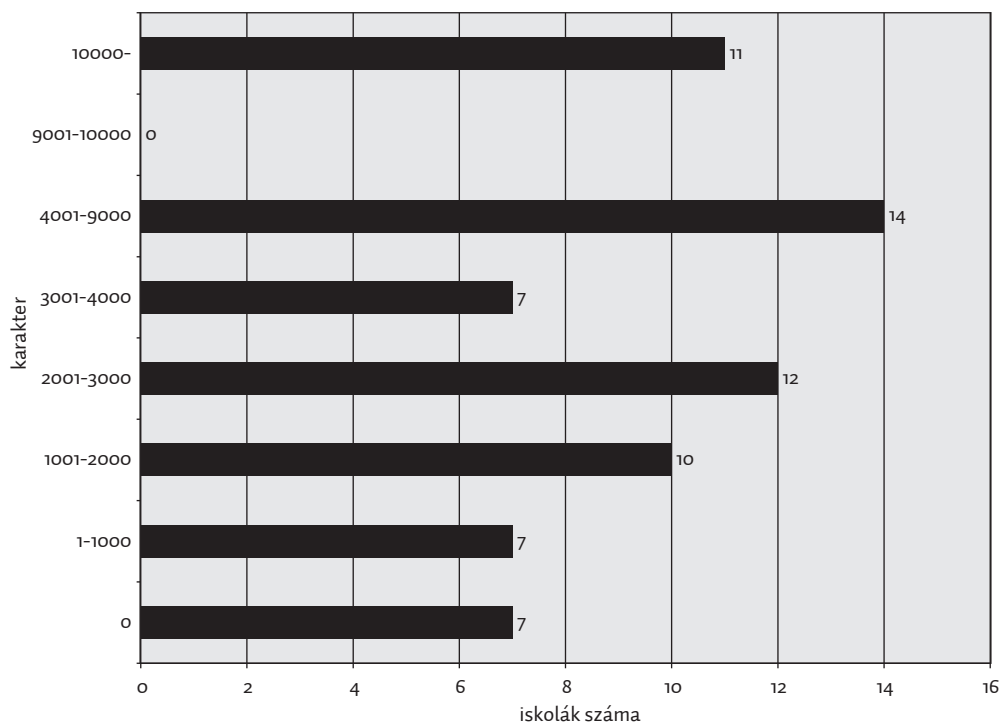
4. ISKOLATÖRTÉNETI BEJEGYZÉSEK

4.1. Formai jellemzők

Vizsgálatunkban a honlappal (saját vagy települési oldalon) rendelkező iskolák (N=103) kétharmadánál (68 honlap, 66%) találtunk „Iskolánk története” jellegű menüpontot.

Az iskolatörténeti bejegyzések egyik mutatója a karakterszám, mely a bemutatott iskolatörténet hosszát jellemzi. A vizsgált szövegek ezen mutató szerinti eloszlását mutatja a 2. ábra. Ebből kitűnik, hogy 7 iskolánál ugyan találtunk iskolatörténeti menüpontot, de az nem került feltöltésre tartalommal. További 36 iskola bejegyzésének hossza nem éri el a négyezer karaktert. A négyezer karakter fölé eső iskolák száma összesen 25, de ebből 11 iskola a bűvös tízezer karakter fölötti iskolatörténetet jelenít meg honlapján.

2. ÁBRA: Az iskolatörténeti bejegyzések eloszlása karakterszám szerint

Érdekességként megjegyezzük, hogy a tízezer karakternél hosszabb bejegyzések között két olyan iskola is található, amely közel százezer karakteres iskolatörténetet jelenít meg honlapján. Az egyik iskola esetében két jubileumi évkönyv teljes szövegét tették fel, a másiknál az iskola jubileumára külön honlapot hoztak létre.

További két fontos formai jellemző az írás szerzőjére és a felhasznált forrásokra mutat rá. Azt találtuk, hogy a bejegyzések (N=68) közel 80%-ában (53 db) nincs feltüntetve a cikk írója. Az információk forrása pedig csak öt esetben (7,4%) derül ki. A szerzővel és forrással feltüntetésével összeállított iskolatörténeti bejegyzések száma mindössze 3 (!), amely mutatja, hogy ezen adatok feltüntetésére, vagyis a szakszerűsége nem helyeztek hangsúlyt az iskolák. Az iskolatörténeti bejegyzések hitelességéhez szükséges és elvárható lenne a szerzői és a forrásadatok pontos közlése a digitális felületeken is.

A bejegyzések illusztrációjáról elmondhatjuk, hogy az iskolatörténetek kb. egy harmadánál, 21 esetben találunk képet, fotót az írásokban. Legtöbbször az intézmény épületéről közölnek fotót, ritkábban egy-egy régi osztályablót, iskolai esemény fényképét is felteszik. Úgy tűnik, hogy az iskolák kevésbé tartják fontosnak (vagy technikai problémát okoz számukra), hogy képi elemekkel gazdagítsák iskolájuk múltjának bemutatását, vagy külön (elektronikus) fotóarchívumot hozzanak létre. A képi emlékek összegyűjtése, megőrzése hasonló fontosságú lenne, mint az írott anyagok megbecsülése.

Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy a vizsgált intézménytörténeti bejegyzések töredéke felel meg a szakmai-formai elvárásoknak. A karakterszámok igazolják azt – Lengyel Rózsa (2004) vizsgálatához hasonlóan –, hogy vannak iskolák, melyek nem fordítanak kellő figyelmet történetük bemutatására, az írásuk túl rövid, formális.

4.2. Tartalmi jellemzők

Az iskolai honlapok (N=68) intézménytörténeti – rövidebb-hosszabb leírásokban megjelenő – tartalmát 59 bejegyzés vizsgálata alapján végeztük el.⁵

Ezek összefoglaló táblázatában (3. táblázat) láthatjuk, hogy minden megvizsgált bejegyzés szól az iskola alapításának pontos vagy feltételezett dátumáról, az iskola létrehozásának körülményeiről. A községi iskolák esetében az alapítás dátumát az első fellelt írásos említéshez kötik. A II. világháború után létesült általános iskolák, középiskolák részletesebben számolnak be a kezdetekről, hiszen ebben az esetben az írásos és képi források könnyebben elérhetőek.

Az iskolák többsége (47 iskola, 80%) fontosnak tartotta, hogy bemutassa az iskola épületének történetét. (Az iskola működésének egyik alapvető feltétele volt a múltban is a megfelelő épület. Több leírásban jól nyomon követhető ennek a tényezőnek az iskola életére tett hatása, elősegítve vagy éppen gátolva az iskola fejlődését. A magasabb százalékértéket az is magyarázhatja, hogy az iskola épületében bekövetkező változásokat részletesen kellett dokumentálni, ezen térképek, épülettervek, építési tervdokumentációk könnyebben hozzáférhetők a kutatást végzőknek is.) Ezen részek beszámolnak építkezésekről, bővítésekről, felújításokról, költözésekről. Több esetben találtunk leírást tornaterem, informatikai labor, sportpálya, mellékhelyiségek építéséről is.

Ennél kevesebb szó esik az oktató-nevelő munkáról. Az iskolák 68%-ánál találtunk leírást az iskolában folyó képzés változásairól: tagozatok, szakok, szakkörök indulásáról, megszűnéséről. E kategória mennyiségi mutatóján túl tartalmában sem mondható – az esetek többségében – kidolgozottnak. Az oktató munka történetének alakulását csak nagyon ritkán részletezik, pedig az iskolák életében egy-egy új tantárgy, tagozat, szak indulása jelentős befolyásoló tényező lehet/lehetett. Legtöbbször csak leltárszerűen megemlítve találkozunk szakkörök, énekkarok, önképző körök felsorolásával.

A bejegyzések közel kétharmadánál (64,4%) külön említésre kerül az iskola névadásának története, dátuma. Három esetben pontos leírást találunk a névváltozásokról is. A névadás történetének a legfontosabb momentuma azt megragadni, hogy milyen kapcsolat van a névadó személye és az intézmény között. Az erről fellelhető információkat a honlapon megjelenő névadó bemutatásában is szükséges lenne ismertetni.

A leírások több esetben (30 honlap, 51%) közölnek tanuló- és pedagógus létszámadatokat. Ezek az adatok nem táblázatban jelennek meg, hanem egy-egy kiragadott adat kerül a szövegekbe, csak egy iskola esetében találtunk teljes tanulói létszámstatisztikát.

5 A teljes jubileumi évkönyveket bemutató 2 honlapot jelen tanulmányban nem elemeztük, 7 intézménytörténeti bejegyzésben nem volt tartalom.

3. TÁBLÁZAT: A kategóriák előfordulása a vizsgált bejegyzésekben

Kategória	Bejegyzés	
	n	%
iskolaalapítás körülményei, dátuma	59	100,00
iskola épülete: építés, bővítés, fejlesztés	47	79,66
oktató-nevelő munka története	40	67,80
névadás története, dátuma	38	64,41
tanuló- és pedagógus létszámok	18	30,51
igazgatók névsora	17	28,81
tanulmányi, kulturális és sport eredmények, események	16	27,12
neves pedagógusok	13	22,03
mozgalmi élet, úttörő	4	6,78

Az iskola életéről, a diákok elért eredményeiről az esetek több mint a negyedénél (27,1%) olvashatunk. Lengyel Rózsa tanulmányában e kategória tartalmát fontosnak tartja a jelenben is dokumentálni, megjeleníteni a honlapon. Ezzel egyrészt az iskola értékeinek, másrészt az iskolai élet „színességének” bemutatása történhet meg (LENGYEL 2004). Nem találtunk olyan iskolatörténet bemutatást, mely valamilyen szinten teljességre törekedne, inkább általánosságban szólnak, egy-egy példa megemlítésével beérik. Itt lehetne az iskola jelen életében fontos hagyományok kialakulásáról is szólni, az iskolai tradíciók gyökerét bemutatni.

Az iskolák életében meghatározó pedagógus személyiségek, igazgatók említésével is talákoztunk az iskolatörténeti írásokban (17, illetve 13 esetben). Ezek a pedagógusok nemcsak tanítványaikra voltak hatással, de gondolkodásmódjuktól, módszereiktől függött az iskola társadalmi megítélése. A pedagógus személyes példája, személyiségének ereje az egyik legmeghatározóbb az oktatás hatékonyságának szempontjából. A tanulók számára döntő fontosságú, hogy az „egyénenként felhalmozott tudásrendszert” milyen személyiség közvetíti (RESTYÁNSZKI 2005). Ezért fontos, hogy az iskolák történetükben kiemeljék ezen személyiségeket.

Kevés utalást (4 iskola, 7%) találtunk a mozgalmi életre, pedig az iskolák életének a II. világháborút követő 40 évében jelentős szerepe volt az úttörőcsapatok munkájának. E mozgalom szervezőinek munkáját a kor szellemének megfelelő nevelési elvek hatották át, de az iskolákban gyermekközösségeket kovácsoltak össze, a tanulóknak rendszeresen értékes programokat adtak (akadályversenyek, kulturális seregszemlék, sportesemények stb.), színesítve az iskolák életét. Az iskolatörténetek nem lehetnek teljesebbek az úttörőmozgalmat bemutató részek nélkül.

A honlapok vizsgálata közben több érdekességet, jó példát találtunk az iskolatörténeti témák bemutatása kapcsán. Közreadjuk, mint jó gyakorlatot, hogy ötletet kínáljunk ahhoz, milyen tartalmakkal lehet színesíteni, akár személyessé tenni az iskolai honlapokat.

Öregdiákok, pedagógusok névsora, képei:

- végzett diákok keresése adatbázisban szempontok szerint (végzés éve, osztályfőnök, név, szakma);
- „Tablók könyve”- ötven év tablói megvásárolható kiadvány;
- végzett tanulók névsora, nyugdíjba vonult pedagógusok névsora;
- „Híres tanáraink, híres diákjaink”.

Részletes intézménytörténeti dokumentumok:

- online elérhető jubileumi évkönyvek teljes szöveg és képanyaga;
- almanach tanévenként: képzés, létszám, rendezvények, szakmai verseny, kirándulás, sport – röviden, felsorolásszerűen;
- „Iskolakrónika” tanévenkénti bontásban;
- „100 év 100 kép” (gyerekek rajzaival ünnepelték a centenáriumot);
- iskolatörténeti gyűjtemény bemutatása.

Média megjelenések mint az iskolatörténet forrásai:

- „Sajtósarok” – az iskoláról szóló cikkek;
- iskolai könyvtár külön oldala: az iskoláról megjelent cikkek, írások bibliográfiája.

Kuriózum:

- az iskolában látható emlékművek bemutatása;
- az iskolai könyvtár története.

5. HONLAPOKON MEGJELENŐ TOVÁBBI ISKOLATÖRTÉNETI FORRÁSOK

5.1. Régi képek

Külön vizsgáltuk, hogy az iskolatörténeti link mellett milyen intézménytörténeti tartalmakhoz lehet hozzáférni az iskolák honlapjain. Ennek összefoglaló táblázatából (4. táblázat) kiolvasható, hogy legnagyobb számban a tablóképek bemutatását találjuk meg, de ezeket is csak az esetek 11,7%-ban. Találtunk olyan iskolát is, amely külön kiadványba szerkesztette és megjelentette a tablókat. A tablóképek mellett feltüntetett névsorokkal csak egy esetben találkoztunk. Régi épületfotókat 7 (6,8%) honlapon láthatunk, ezek közül egy iskola összegyűjtötte az iskoláról felkelhető képeslapokat is. Az eseményeket felidéző régi képek csak 5 (4,9%) iskolánál érhetők el.

A kis hozzáférési lehetőséget talán azzal tudjuk magyarázni, hogy amíg a jelen eseményeit rögzítő berendezések (fényképezők, kamerák) digitálisak, addig az archív felvételek számítógépen való megjelenítése sok munkával jár (szkenelés, szerkesztés).

Az iskolai honlapokon tematikusan megjelenő iskolatörténethez kapcsolódó képgyűjtemények fontos forrásai, illetve tárgyai lehetnek a neveléstörténeti kutatásoknak. Az ikonográfia, mint a történeti pedagógia segédtudománya, nagyon fontos eredményekkel

4. TÁBLÁZAT: A honlapok megjelenő más iskolatörténeti források aránya

Van ilyen típusú tartalom a honlapon	Régi épület fotók		Régi eseményfotók		Tablóképek	
	n	%	n	%	n	%
Nincs	96	93,2	98	95,1	91	88,3
Van	7	6,8	5	4,9	12	11,7
Összesen	103	100,0	103	100,0	103	100,0

gazdagíthatja a neveléstudományt. Az intézményi honlapokon megjelenő iskolatörténeti képek gyűjteményei kapcsolódhatnak azokhoz a gyűjteményekhez, amelyek „szolgáltathatják akár a diszciplináris ikonológia vizsgálati anyagát, akár a több kutatási módszert felhasználók számára a segédforrások helyét” (GÉCZI 2010).

5.2.I skolaújságok

Már Lengyel Rózsa tanulmánya is felveti, hogy mennyire kiváló lehetőség az internetes felület arra, hogy az iskola nyilvánosságot biztosítson a diákok és a tanárok írásainak. Jelenleg még kevés iskola él azzal a lehetőséggel, hogy az iskolaújságját a honlapon megjelenítse, pedig ezzel jelentősen gazdagíthatná az oldal tartalmát.

Jelen vizsgálat során kiderült, hogy az önálló honlapok (N=68) közel negyedénél (23 iskola, 22,3%) elérhető volt az iskolaújság vagy PDF formátumú fájlként, vagy online változatban. A legtöbb esetben az aktuális számon túl hozzáférhetőek az újság régebbi számai is. Volt olyan iskola, amely az iskolaújság történetét is bemutatta, gazdag archív anyaggal.

5.3. Az iskola névadója

A Mészáros és Szatmáry (2006) tanulmányában vizsgált iskolák közel egyharmada tekintette fontosnak, hogy a névadóról megemlékezzen a honlapon, bemutassa életrajzát, munkásságát. Amelyik oldal vállalkozott erre, kivétel nélkül megfelelő színvonalon tette. Talán érdekes adalék, hogy az erre gondot fordító iskolák jelentős többsége vidéki településen található.

Az iskolák névadását befolyásolták, csorbították az utóbbi évek intézmény-összevonásai. Sorra születtek a „kétnevű” iskolák (Fekete-Vörösmarty, Bem-Széchenyi stb.). A kistelepülések közös fenntartású vagy közös igazgatású intézményeinél több helyen el is tűnt a névadó, és helyébe hosszú intézmény „meghatározások” kerültek (Halimba, Nyirád, Szóc Intézményfenntartó Társulás Általános Iskolája és Óvodája – az „Erzsébet királyné” Általános Iskola helyett). Gondoljunk bele, hogy a diákok iskolához való kötődését, az azzal való azonosulását mennyire segítik az ilyen megnevezés sorozatok!

A honlappal megjelenő iskolák több mint felének (60 iskola, 58%) van névadója. Ezen intézmények közül 47 (78%) mutatja be életrajzát, fényképét névadójának. Két honlapon is

találtunk a bemutatása mellett további internetes linkeket, melyek részletesen ismertetik a névadó munkásságát, műveit. Érdemes lenne az iskoláknak itt közölni a névadóhoz kapcsolódó hagyományokat, megemlékezéseket. Több esetben az iskolák illusztrációként közölték a névadó emléktábláját, szobrát, mely az iskola területén, közelében található.

6. ÖSSZEGRÉS

A honlapok tanulmányozásának eredményei az támasztják alá, hogy az iskoláknak fontos, hogy honlapjukon bemutassák intézményük múltját. Azonban az esetek többségében ez az iskolatörténet nagyon elnagyolt, pontatlan, nem alkot kerek egészet. Meghatározó szakmai hiányosság, hogy nincs feltüntetve a szerző és az adatok forrása sem. Hiányoznak az írás színesítésére és a régmúlt felidézésére szolgáló képek. Az iskolai honlapok színvonalának emeléséhez az iskolatörténethez kapcsolódó bejegyzések szakszerűsége is szükséges. E munkába az iskolavezetés a tantestület összefogásán túl bevonhatná a diákságot, felhasználva a tanulók informatikai kompetenciáját, alkotó tevékenységét is.

A formai hiányosságokon túl a tartalom is sokat lehetne még javítani. Ehhez fontos lenne, hogy az iskolák kapjanak egyfajta ajánlást ahhoz, hogy honlapjukon megjelenő intézménytörténet jól szerkesztett, érdekes és egyben hiteles, akár a helytörténet számára is hasznosítható legyen. Ebből a megközelítésből érdekes, hogy a honlapok szerkesztői figyelembe vegyék, hogy a ma bejegyzései forrásként szolgálhatnak a honlap kutatóinak, ezért becsülik meg és kellő alaposággal rögzítsék a mindennapokból épülő történelmet.

Végezetül fontos hangsúlyozni, hogy az elvárásoknak megfelelő intézménytörténeti bejegyzésekkel is találkozunk, melyek jó példaként szolgálhatnak a többi iskola honlapszerkesztési munkájához.

IRODALOM

- BÁTHORY ZOLTÁN – FALUS IVÁN: *Tanulmányok a neveléstudományok köréből*. Budapest, Osiris, 2001. (BÉNYEI 2004)
- BÉNYEI MIKLÓS: *Helytörténet és iskolatörténet. Könyv és Nevelés 2004. 4.sz.* <http://www.opkm.hu/konyvesnevelés/2004/4/benyeimHELYISKOLATORT.html> (Utolsó hozzáférés: 2010. június 6.)
- (GÉCZI 2010)
- GÉCZI JÁNOS: *Sajtó, kép, neveléstörténet. Iskolakultúra, Veszprém-Budapest, 2010. 220 p.*
- (HORÁNYI 1998)
- HORÁNYI GÁBOR: *Mutasd a honlapod - megmondom, ki vagy. TANDEM - Tankönyvkritikai és oktatási folyóirat, 1998. 22.p.* <http://www.akg.hu/akgrol/tandem.php3> (Utolsó hozzáférés: 2010. június 6.)
- (JELENTÉS 2006A)
- IMRE ANNA – GYÖRGYI ZOLTÁN: *Az oktatási rendszer és a tanulói továbbhaladás. In: Halász Gábor – Lannert Judit szerk.: Jelentés a magyar közoktatásról 2006. OKI, Budapest, 2006. 604 p.* http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=Jelentes2006-14_tovabbhaladas (Utolsó hozzáférés: 2010. június 6.)
- (JELENTÉS 2006B)
- SZEKSZÁRDI JÚLIA: *Az iskolák belső világa. In: Halász Gábor – Lannert Judit szerk.: Jelentés a magyar közoktatásról 2006. OKI, Budapest, 2006. 604 p.* http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=Jelentes2006-16_belső_vilag (Utolsó hozzáférés: 2010. június 6.)

(KÉRI 2001)

KÉRI KATALIN: *Bevezetés a neveléstörténeti kutatások módszertanába*. Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2001.

(KÖRÖSNÉ 2000)

KÖRÖSNÉ MIKIS MÁRTA: *A magyar középiskolák honlapjainak elemzése*. ISZE–OKI. 2000. <http://www.oki.hu/other/melleklet/honlapelemzes.html> (Utolsó hozzáférés: 2010. május 18.)

(LENGYEL 2004)

LENGYEL RÓZSA: *Behálózva – Középiskolák honlapjainak állapota*. Raabe, Budapest. 2004.

(MÉSZÁROS–NÉMETH–PUKÁNSZKY 1999)

MÉSZÁROS ISTVÁN–NÉMETH ANDRÁS–PUKÁNSZKY BÉLA: *Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Budapest, Osiris Kiadó, 1999. 479 p.

(MÉSZÁROS-SZATMÁRY 2006)

MÉSZÁROS JÁNOS – SZATMÁRY NÓRA: *Az iskolai honlapokról az elvárások és lehetőségek tükrében*. *Új Pedagógiai Szemle*, 2006. 6-7. 146-162. p.

PUKÁNSZKY BÉLA SZERK.: *A neveléstörténet-írás új útjai*. A 2007. október 4-5-én Egerben rendezett neveléstörténeti szimpózium előadásai. Budapest, Gondolat Kiadó, 2008. 240 p.

(RESTYÁNSZKI 2005)

RESTYÁNSZKI LÁSZLÓNÉ: *A pedagógus szerepe a közoktatás-fejlesztés folyamatában*. *Új Pedagógiai Szemle* 2005 11. 116–120. p.

(SZABOLCS 2004)

SZABOLCS ÉVA: *Tartalomelemzés*. In: *Falus Iván szerk.: Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2004. p. 330-339.